OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Kriminaalipolitiikka- ja rikosoikeusosasto
Erityisasiantuntija Hanna Leivo
Asiantuntija Konsta Vepsäläinen

8.10.2026

Eduskunnan lakivaliokunnalle

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ EDUSKUNNALLE EUROOPAN KOMISSION EHDOTUKSESTA EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI EUROOPAN UNIONIN RIKOSOIKEUDELLISEN YHTEISTYÖN VIRASTOSTA (EUROJUST) JA ASETUKSEN 2018/1727/EU KUMOAMISESTA (COM(2026) 570 final) (U 61/2026 vp)

Oikeusministeriö toteaa otsikkoasiassa kunnioittavasti seuraavan:

1 Yleistä

Euroopan komissio on 24.6.2026 antanut ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön virastosta (Eurojust) ja asetuksen 2018/1727/EU kumoamisesta (ns. uusi Eurojust-asetusehdotus).

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 85 artiklan mukaan Haagissa sijaitsevan Eurojustin tehtävänä on tukea ja tehostaa kansallisten tutkinta- ja syyttäjäviranomaisten välistä koordinointia ja yhteistyötä sellaisen vakavan rikollisuuden alalla, joka koskee kahta tai useampaa jäsenvaltiota tai edellyttää yhteisin perustein toteutettavia syytetoimia. Tehtäviensä suorittamiseksi Eurojust järjestää koordinaatiokokouksia, rahoittaa ja järjestää asiantuntija-apua yhteisiin tutkintaryhmiin ja organisoi yhteistyötä koordinaatiokeskusten avulla.

Kesällä 2025 julkaistussa Eurojust-asetuksen täytäntöönpanoa ja vaikutuksia sekä Eurojustin ja sen toimintatapojen vaikuttavuutta ja tehokkuutta koskevassa arvioinnissa (SWD (2025) 182 final, 2.7.2025) on tunnustettu Eurojustin vaikuttavuus rikosoikeudellisen yhteistyön edistäjänä, mutta tunnistettu myös merkittäviä rakenteellisia ja toiminnallisia rajoituksia.

Komission ehdotuksella uudeksi Eurojust-asetukseksi kumottaisiin voimassa oleva Eurojust-asetus. Ehdotus uudeksi Eurojust-asetukseksi on osa laajempaa lainsäädäntöpakettia, jonka tarkoituksena on unionin valmiuksien vahvistaminen vakavan rajat ylittävän rikollisuuden ehkäisemiseksi, havaitsemiseksi, tutkimiseksi ja syytteeseen asettamiseksi yhä monimutkaisemmassa turvallisuusympäristössä.

2 Asetusehdotuksen pääasiallinen sisältö

Postiosoite Postadress	Käyntiosoite Besöksadress	Puhelin Telefon	Faksi Fax	S-posti, internet E-post, internet
Oikeusministeriö PL 25 FI-00023 Valtioneuvosto Finland	Meritullinkatu 10 00170 Helsinki Finland	0295 16001 Internat. +358 295 16001	09 160 67730 Internat. +358 9 160 67730	kirjaamo.om@gov.fi www.oikeusministerio.fi www.justitieministeriet.fi

Komission ehdotus uudeksi Eurojust-asetukseksi sisältää yhdeksän lukua ja siinä on 87 artiklaa. I luvussa määritellään yleiset säännökset sekä Eurojustin tavoitteet ja tehtävät. II luku käsittelee Eurojustin organisaatiota. III luku koskee Eurojustin operatiivisia asioita ja IV luku tietojenkäsittelyä. V luku koskee suhteita yhteistyökumppaneihin ja VI luku talousarvion laatimista ja rakennetta. Luku VII sisältää henkilöstöä ja VIII luku arviointia ja raportointia koskevat säännökset. IX luvussa on yleiset säännökset sekä loppusäännökset.

I luvussa kuvatut Eurojustin tehtävät ja toimivalta vastaisivat keskeisiltä osin nykyistä. Ehdotuksessa asetuksen liitteen I luetteloon vakavan rikollisuuden muodoista ehdotetaan kuitenkin lisättäväksi uusia tunnusmerkistöjä, jotta Eurojust pystyisi paremmin vastaamaan uusiin turvallisuusuhkiin kuten kyberhyökkäyksiin, sukupuoleen perustuvaan väkivaltaan ja EU:n rajoittavien toimenpiteiden rikkomiseen (restrictive measures). Lisäksi jatkossa huomioitaisiin asetuksen liitteen I rikoksiin liittyvä hybridiulottuvuus.

II luvussa kuvataan Eurojustin organisaatiota. Hallintoneuvosto olisi aiempaan verrattuna uusi osa Eurojustin hallintorakennetta. Hallintoneuvostolle ehdotetaan siirrettäväksi strategiset, henkilöstö- ja taloushallinnolliset tehtävät, mikä vähentäisi kansallisten jäsenten osallistumista hallinnollisiin tehtäviin. Johtokunta toimisi puolestaan ehdotuksen mukaan hallintoneuvoston päätösten valmistelijana ja avustaisi hallintoneuvostoa. Lisäksi johtokunta tekisi päivittäishallintoa koskevat päätökset itsenäisesti. Hallintojohtajan asemaa ehdotetaan vahvistettavan edelleen. Ehdotus laajentaisi lisäksi osaltaan kansallisen jäsenen toimivaltaa esimerkiksi siten, että kansallinen jäsen voisi ehdotuksen mukaan vaihtaa operatiivista tietoa ja todistusaineistoa suoraan, kun voimassa olevassa asetuksessa puhutaan ainoastaan yleisesti tiedonvaihdosta. Muutoksena aiempaan olisi vielä se, että kollegio keskittyisi jatkossa tehokkaammin nimenomaan operatiivisiin asioihin, tapausten käsittelyyn, Eurojustin oma-aloitteiseen operatiiviseen toimintaan sekä rikosoikeudellisen yhteistyön koordinointiin, kun hallinnolliset tehtävät siirrettäisiin ehdotuksella perustettavalle hallintoneuvostolle.

III luku käsittelee operatiivisia asioita. Eurojustin toimivaltuuksiin ei ehdoteta perustavanlaatuisia muutoksia. Ehdotettu sääntely laajentaisi osaltaan Eurojustin ja kansallisen jäsenen mahdollisuutta tunnistaa koordinointitarpeita ja käynnistää toimenpiteitä omasta aloitteestaan. Luvussa annettaisiin uutena asiana Eurojustille myös voimakkaampi rooli uhrien tunnistamisen tukemisessa, uhrien oikeuksia koskevassa neuvonnassa sekä muun ohella korvauksiin liittyvässä tuessa.

IV luvussa vahvistetaan Eurojustin henkilötietojen käsittelyä koskeva tietosuojakehys. IV luvun sisältö vastaisi pääosin voimassa olevan Eurojust-asetuksen tietosuojaa koskevia säännöksiä.

V luku koskee Eurojustin suhteita yhteistyökumppaneihin. Muutosta aiempaan olisi muun ohella se, että ehdotuksella ehdotetaan automatisoivaksi erityisesti Europolin ja EPPOn kanssa tehtävän tiedonvaihdon hit/ no hit -järjestelmää. Ehdotuksella lisäksi vahvennettaisiin edellytyksiä kolmansien maiden ja kansainvälisten järjestöjen yhteyssyyttäjien lähettämiselle Eurojustiin kansainvälisten sopimusten perusteella.

Luvuissa VI–IX ehdotetut säännökset vastaisivat merkityksellisiltä osin nykytilaa. Koska uusi hallintoneuvosto vastaisi edellä esitetysti enenevässä määrin hallinnollisesta päätöksenteosta, korostuisi lukujen säännöksissä uuden hallintoneuvoston rooli muun ohella talousarvion hyväksymisessä, kun voimassa olevan asetuksen mukaan kollegio hyväksyy talousarvion johtokunnan esityksestä.

3 Asetusehdotuksen oikeusperusta ja suhde suhteellisuus- ja toissijaisuusperiaatteisiin

Ehdotuksen oikeusperustana on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 85 artikla. Artiklan mukaan Eurojustin rakennetta, toimintaa, toimialaa ja tehtäviä määritellään asetuksilla. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan oikeusperusta on asianmukainen.

Asetuksen soveltamisesta Tanskaan ja Irlantiin määrätään Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen (SEU) ja SEUT:iin liitetyissä pöytäkirjoissa N:o 21 ja N:o 22. SEUT:n pöytäkirjan N:o 21 mukaan Irlannilla on mahdollisuus osallistua ehdotuksen antamiseen tai soveltamiseen (opt-in). SEUT:n pöytäkirjan N:o 22 mukaan Tanska ei osallistu ehdotuksen antamiseen, eikä ehdotus sido Tanskaa eikä sitä sovelleta Tanskassa (opt-out).

Eurojustin tehtävät (koordinointi, yhteistyön helpottaminen ja operatiivinen tuki) ovat luonteeltaan valtioiden rajat ylittäviä, eikä niitä voida hoitaa tehokkaasti yksinomaan jäsenvaltioiden tasolla. Eurojust tarjoaa puolueettoman ja EU:n tason näkökulman kaikkiin lainkäyttöalueisiin, helpottaa monenvälistä yhteistyötä ja varmistaa, ettei mikään jäsenvaltio joudu epäedulliseen asemaan. Rajat ylittävien tutkintojen laajuus ja monimutkaisuus tekevät EU:n tason koordinoinnista välttämätöntä kansallisille esitutkinta-, syyttäjä- ja oikeusviranomaisille, mikä edellyttää EU:n tason toimia ja toissijaisuusperiaatteen noudattamista. Eurojust tarjoaa operatiivista, oikeudellista ja strategista tukea, joka parantaa kansallisten järjestelmien toimintaa ja EU:n vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen yhtenäisyyttä. Eurojustin toiminta ei korvaa kansallisten viranomaisten toimintaa, vaan parantaa sitä tukipalvelujen avulla. Eurojustin tehtävät huomioiden unioni voi komission mukaan toteuttaa toimenpiteitä SEUT 5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti.

Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti ehdotetussa asetuksessa ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen sen tavoitteiden saavuttamiseksi. Ehdotus keskittyy rakenteellisiin ja operatiivisiin parannuksiin ylittämättä Eurojustin tuki- ja koordinointitehtävää.

Komission näkemyksen mukaan ehdotuksen arvioidut kustannukset ovat oikeassa suhteessa tavoitteisiin. Esimerkiksi hallintorakenteen uudistaminen yksinkertaistaa vaikutustenarvioinnin mukaan hallintoa vaarantamatta kansallisten jäsenten toiminnallista riippumattomuutta. Vastaavasti Eurojustin mandaatin laajentaminen, jotta voidaan paremmin torjua uusia rikollisuuden muotoja, kuten kyberrikollisuutta, sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa ja EU:n rajoittavien toimenpiteiden rikkomista (restrictive measures), on välttämätöntä, jotta voidaan seurata rajat ylittävän rikollisuuden kehittymistä. Ehdotuksessa vältetään myös päällekkäisyyksiä muiden EU:n virastojen ja jäsenvaltioiden toimivallan kanssa.

Valtioneuvoston alustavan arvioin mukaan ehdotus on toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden mukainen.

4 Asetusehdotuksen vaikutukset

Lainsäädännöllisesti asetusta ei saateta erikseen kansallisesti voimaan, vaan se on jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa oikeutta.

Kansallisessa lainsäädännössä tulisi kuitenkin edelleen turvata muun muassa kansallisen jäsenen toimivaltuudet ja toisaalta kansallisesti rikosasiaa käsittelevän syyttäjän toiminnallinen itsenäisyys. Näin ollen ehdotus uudeksi Eurojust-asetukseksi voisi aiheuttaa muutostarpeita ainakin lakiin Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen viraston (Eurojust) toimintaan (1232/2019), Syyttäjälaitoksesta annettuun lakiin (32/2019) ja lakiin yhteisistä tutkintaryhmistä (1313/2002). Muutostarpeita voi aiheutua myös muuhun kansalliseen, ja muutostarpeita arvioidaan valmistelun edetessä.

Komission alkuperäinen ehdotus Eurojustin rahoitusosuudeksi vuosille 2028–2034 oli vuoden 2025 kiintein hinnoin yhteensä 507 miljoonaa euroa. Komission mukaan Eurojust-asetuksen tarkistaminen edellyttäisi noin 119 miljoonan euron lisäystä EU:n rahoitusosuuteen virastolle vuosina 2028–2034. EU:n rahoitusosuus Eurojustille olisi näin seuraavan monivuotisen rahoituskehyksen aikana yhteensä 625 miljoonaa euroa.

EU:n budjetti rahoitetaan suurelta osin jäsenvaltioiden kansallisista talousarvioista maksettavilla maksuilla, ja Suomessa nämä maksut maksetaan suoraan valtion talousarviosta EU:lle. EU:n budjetin kasvu näkyisi siten jäsenvaltioiden kokonaismaksujen kasvuna. Suomen laskennallista maksuosuutta määrärahojen lisäyksestä voidaan arvioida Suomen bruttokansantulo-osuudella, jonka arvioidaan olevan noin 1,5 prosenttia vuosina 2028–2034. Suomen laskennallinen maksuosuus Eurojustin 119 miljoonan euron rahoitusosuuden lisäyksestä olisi siten noin 2 miljoonaa euroa vuosien 2028–2034 ajalta.

5 Asetusehdotuksen suhde perustuslakiin sekä perus- ja ihmisoikeuksiin

Ehdotuksen sääntely on merkityksellistä perustuslain 10 §:ssä säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Suomen perustuslain tulee ohjata valtioneuvoston kannanmuodostusta EU-lainsäädännön valmistelussa (ks. esim. PeVL 20/2017 vp). Ehdotuksen sääntely on merkityksellistä myös EU:n perusoikeuskirjan kannalta. EU:n perus-oikeuskirjan 7 artiklassa turvataan yksityiselämän suoja ja 8 artiklassa jokaisen oikeus henkilötietojen suojaan.

Asetus koskisi pääasiassa Eurojustin henkilötietojen käsittelyä, mutta sillä voisi olla vaikutuksia myös syyttäjien henkilötietojen käsittelyyn kansallisella tasolla siltä osin kuin on kyse yhteistyöstä Eurojustin kanssa. Komissio toteaa, että Eurojust-asetuksen tarkistamiseen sisältyy tiedonvaihdon tiukat oikeusperustat, joilla varmistetaan, että henkilötietojen käsittely on tarpeellista, oikeasuhteista ja Euroopan tietosuojavaltuutetun (Euroopan tietosuojavaltuutettu) valvonnassa. Käyttötarkoituksen rajoittamista koskevat takeet estävät tietojen uudelleenkäytön tahattomiin tavoitteisiin, ja toimintamenettelyihin sisältyy avoimuutta, jotta yksittäiset henkilöt voivat selkeästi riitauttaa tietojenkäsittelyn tai heidän oikeuksiinsa vaikuttavat operatiiviset päätökset.

Ehdotukseen sisältyy komission mukaan myös avoimuusmekanismeja ja oikeussuojakeinoja, joiden avulla yksilöt voivat valittaa oikeuksiinsa mahdollisesti vaikuttavista päätöksistä. Näin varmistetaan, että Eurojustin operatiivisen roolin laajentaminen erityisesti sähköisen todistusaineiston ja varojen takaisinperinnän kaltaisilla aloilla ei vaaranna rajat ylittävissä rikosoikeudellisissa menettelyissä mukana olevien henkilöiden perusoikeuksia.

Komission arvion mukaan ehdotus vahvistaa sääntelyn yhdenmukaisuuden EU:n perusoikeuskirjan kanssa, mukaan lukien erityisesti henkilötietojen suoja. Tämä varmistetaan erityisesti Eurojustia ja muita operatiivisia EU:n virastoja ja jäsenvaltioiden rikosasioissa toimivaltaisia viranomaisia koskevalla tietosuojan tasolla. Uhrien ja muiden rekisteröityjen oikeudet sekä oikeusturva varmistetaan erityisesti Euroopan tietosuojavaltuutetun valvontatoimivaltuuksilla ja oikeussuojakeinoja sekä rekisterinpitäjän vastuuta koskevilla säännöksillä.

Henkilötietojen suojan kannalta merkityksellisin muutos olisi se, että Eurojust voisi antaa pääsyn omiin tietojärjestelmiinsä muille EU:n virastoille osumahaun kautta (hit/ no hit -mekanismi). Perustuslakivaliokunta on aiemmin ottanut kantaa tällaiseen menettelyyn valtio-sopimuskontekstissa, jossa sopimuksen osapuolet antavat toisten osapuolten viranomaisille pääsyn kansallisiin arkaluonteisia tietoja sisältäviin rekistereihin. Henkilötietojen suojan kannalta perustuslakivaliokunta piti olennaisena sitä, että sopimuspuolilla on pääsy vain sellaisiin DNA- ja sormenjälkitiedostojen viitetietoihin, joita ei ole mahdollista yhdistää suoraan kehenkään henkilöön. Perustuslakivaliokunta ei pitänyt ongelmallisina tällaisia sopimusmääräyksiä perustuslain 7 ja 10 §:n kannalta, kun henkilötietojen luovuttaminen tapahtui erikseen kansallisen lainsäädännön perusteella. (PeVL 56/2006 vp, s. 4) Uudessa Eurojust-asetusehdotuksessa olisi kyse vastaavanlaisesta menettelystä, kuitenkin EU:n virastojen välillä. Osumahakuun perustuva mekanismi varmistaa rekisterinpitäjän mahdollisuuden noudattaa tietosuojasäännöksistä johtuvia vaatimuksia, mukaan lukien luovutettavien tietojen paikkansa pitävyys, sekä sen, että esimerkiksi tutkinnan intressit eivät vaarannu.

Arvioinnin kannalta merkityksellisiä voivat olla myös perusoikeuskirjan 47 artiklassa tarkoitettu oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin ja oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, perusoikeuskirjan 48 artiklassa tarkoitettu syyttömyysolettama ja rikoksen uhrien oikeudet. Prosessuaalisista oikeuksista säädetään lisäksi muun muassa perustuslain 8 ja 21 §:ssä sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa.

6 Valtioneuvoston kanta

Kannan keskeiset elementit:

Esitettyjen muutosten odotetaan tehostavan rajat ylittävää oikeudellista yhteistyötä, vähentävän hallinnollista taakkaa ja vahvistavan yhteistyötä Europolin, EPPOn ja muiden kumppaneiden kanssa. Ehdotetut muutokset tulisi toteuttaa Eurojustia koskevan perussopimusmääräyksen (SEUT 85 artikla) puitteissa.

Toimielinten tietosuoja-asetuksen ja uuden Eurojust-asetuksen henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten tulisi muodostaa kokonaisuus, joka on yhtenäinen ja johdonmukainen suhteessa muita EU:n toimielimiä ja virastoja koskevan tietosuojakehyksen ja rikosasioiden tietosuojadirektiivin kanssa.

Eurojustin mandaattia voitaisiin laajentaa vastaamaan uusiin turvallisuusuhkiin, kun kyse on EU:n rajoittavien toimenpiteiden rikkomisesta (restrictive measures) tai hyökkäysrikoksista. Muutoin liitteen I rikosluettelon mahdollisia muutoksia on arvioitava jatkoneuvotteluissa huolellisesti ja rajattava Eurojustin toimivallan laajentaminen vain sellaisiin rikollisuuden muotoihin, joissa EU-tason rikosoikeudelliselle yhteistyölle ja Eurojustin tuelle on osoitettavissa selkeä operatiivinen tarve. Eurojustia tulisi kehittää tavalla, joka tuottaa jäsenvaltioille laadukasta, oikea-aikaista ja operatiivisesti hyödyllistä lisäarvoa.

Eurojustin hallinto- ja päätöksentekoprosesseja tulisi tehostaa. Tarvetta suurille rakenteellisille uudistuksille ei lähtökohtaisesti ole, vaan Eurojustin hallintoa tulisi mahdollisuuksien mukaan karsia. Näin ollen hallintoneuvoston perustamiseen ja sen toimintaan liittyviä seikkoja, ehdotetusta uudistuksesta saatavia hyötyjä ja sen taloudellisia vaikutuksia on neuvotteluissa arvioitava yksityiskohtaisesti. Samalla on varmistettava Eurojustin ja kansallisten jäsenten riittävä itsenäisyys ja riippumattomuus. Kannatettavana on pidettävä sitä, että hallinnollisia asioita koskevaa päätöksentekoa siirrettäisiin muualle kuin kansallisista jäsenistä koostuvalle kollegiolle. Kollegion mahdollisuutta keskittyä operatiiviseen toimintaan ja vaikuttaa operatiivista toimintaa koskevaan päätöksentekoon pidetään tärkeänä.

Kansallisten jäsenten aseman ja toimivaltuuksien vahvistamiseen ja kehittämiseen suhtaudutaan myönteisesti. Toisaalta rikosasiaa kansallisesti käsittelevän syyttäjän toiminnallisesta itsenäisyydestä on myös huolehdittava.

Eurojust käsittelee paljon yksinkertaisia asioita, jotka voitaisiin hoitaa Euroopan oikeudellisen verkoston (EJN) kautta. Tavoitteeseen selkeyttää tapausten jakamista Eurojustin ja EJN:n välillä suhtaudutaan myönteisesti. Yhteistyön ja toiminnan tehostamista tältä osin pidetään myönteisenä.

Yhteistyön lisäämistä asiaankuuluvien EU:n virastojen ja elinten kuten Europolin, EPPOn ja OLAFin sekä kolmansien maiden kanssa voidaan pitää kannatettavana. Neuvotteluissa on kuitenkin kiinnitettävä huomiota siihen, että Eurojust toteuttaa mandaattinsa mukaista roolia mahdollisimman laajasti tehdessään yhteistyötä EU:n virastojen ja elinten sekä kolmansien maiden kanssa.

EU-virastojen kanssa tehtävä tietojenvaihdon tehostaminen on tärkeää. Ehdotetut muutokset edellyttävät investointeja teknologiaan, jotta voidaan vastata rikollisuuden muuttuvaan luonteeseen.

Eurojustin riittävät resurssit on turvattava. Koko rikosprosessiketjun riittävästä ja tasapuolisesta resurssoinnista on huolehdittava, jotta pullonkauloja eri toimijoissa ei synny. EU:n toimielinten ja virastojen hallintomenojen taso sekä henkilöstömäärä on pidettävä kuitenkin maltillisena. Ehdotuksen käsittelyssä ei tulisi ennakoida tulevaa monivuotista rahoituskehyskautta. Rahoituksellisiin kysymyksiin otetaan erikseen kantaa osana rahoituskehyskokonaisuutta.